

**ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ
ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ**

**Юбилейна международна научна конференция
„България на регионите“**

*по повод 25 годишнината от създаването на висшето училище
на тема:*

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗА
УСТОЙЧИВО РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ**

27 - 28 октомври 2017 г.

Пловдив

СБОРНИК ДОКЛАДИ

**ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

*Конференцията е осъществена с подкрепата на
Фонд „Научни изследвания“*

**Сборник доклади от Юбилейна международна научна конференция
„България на регионите“**

*организирана по повод 25 годишнината от създаването на висшето училище
на тема: “Перспективи за устойчиво регионално развитие”*

27 – 28 октомври 2017 г., Пловдив

Редакционна колегия / Editorial Board:

Prof. Dr. Eng. Dimitar Dimitrov, University of agribusiness and rural development - Bulgaria

Prof. Dr. Mariana Ivanova, University of agribusiness and rural development - Bulgaria

Prof. Dr. Rasim Yilmaz, Namik Kemal University - Turkey

Prof. Dr. Ahmet Kubaş, Namik Kemal University – Turkey

Prof. Dr. Anna Bandlerova, Slovak university of agriculture in Nitra – Slovakia

Prof. Dr. Pavol Schwarcz, Slovak university of agriculture in Nitra – Slovakia

Рецензенти по секции:

• Икономика, финанси, инвестиции

проф. д-р Мариана Асенова, проф. д-р Огняна Стоичкова

• Екологично производство на храни

проф. д-р Марияна Иванова, доц. д-р Светла Димитрова

• Туризм и рекреация

проф. д-р Златка Григорова, доц. д-р Пламен Лаков

• Зелена икономика и възобновяеми енергийни източници

доц. д-р Огнян Карабаджов, доц. д-р Димитър Якимов

• Опазване на околната среда и климатични промени

доц. д-р Михаил Кечев, д-р Назан Арифоглу

• Агробизнес и регионална политика

доц. д-р Екатерина Арабска, доц. д-р Керанка Недева

• Социално и културно развитие

доц. д-р Вихра Димитрова, доц. д-р Екатерина Арабска

• Управление на образованието и иновациите

проф. д-р инж. Димитър Димитров, проф. д-р Огняна Стоичкова

• Човешки ресурси и организационен мениджмънт

проф. д-р Вяра Славянска, доц. д-р Вихра Димитрова

• Информационни и комуникационни технологии:

проф. д-р Константин Цветков, доц. д-р Недко Минчев

• Здраве, спорт, туризм и медицина

проф. д-р Петър Петров, д.м., проф. д-р Вяра Славянска

ISBN 978-619-203-207-4 (on-line)

ISBN 978-619-203-206-7 (DVD)

© Академично издателство „Талант”, 2017

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

<http://regions.uard.bg/>

**UNIVERSITY
OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT**

**Jubilee International Scientific Conference
Bulgaria of Regions**

*on the occasion of 25 anniversary of University of agribusiness and
rural development under the topic*

**SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT
PERSPECTIVES**

27 - 28 October 2017

Plovdiv, BULGARIA

PROCEEDINGS

**ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

*The conference is supported by the National Science Fund
of the Republic of Bulgaria*

Proceedings of the Jubilee International Scientific Conference “Bulgaria of Regions”

organized on the occasion of 25 anniversary of University of agribusiness and rural development under the topic “Sustainable Regional Development Perspectives”

27 - 28 October 2017

Plovdiv, Bulgaria

Editorial Board:

Prof. Dr. Eng. Dimitar Dimitrov, University of agribusiness and rural development - Bulgaria

Prof. Dr. Mariana Ivanova, University of agribusiness and rural development - Bulgaria

Prof. Dr. Rasim Yilmaz, Namık Kemal University - Turkey

Prof. Dr. Ahmet Kubaş, Namık Kemal University – Turkey

Prof. Dr. Anna Bandlerova, Slovak university of agriculture in Nitra – Slovakia

Prof. Dr. Pavol Schwarcz, Slovak university of agriculture in Nitra – Slovakia

Section Reviewers:

- Economics, Finance, Investments

Prof. Dr. Mariana Asenova, Prof. Dr. Ogniana Stoichkova

- Ecological Food Production

Prof. Dr. Mariana Ivanova, Assoc. Prof. Svetla Dimitrova

- Tourism and Recreation

Prof. Dr. Zlatka Grigороva, Assoc. Prof. Plamen Lakov

- Green Economy and Renewable Energy Sources

Assoc. Prof. Dr. Ognyan Karabadzov, Assoc. Prof. Dimitar Yakimov

- Environmental Protection and Climate Change

Assoc. Prof. Dr. Mihail Kechev, Dr. Nazan Arifoglu

- Agribusiness and Regional Policy

Assoc. Prof. Dr. Ekaterina Arabska, Assoc. Prof. Dr. Keranka Nedeva

- Social and Cultural Development

Assoc. Prof. Vihra Dimitrova, Assoc. Prof. Dr. Ekaterina Arabska

- Management of Education and Innovation

Prof. Dr. Eng. Dimitar Dimitrov, Prof. Dr. Ogniana Stoichkova

- Human Resources and Organizational Management

Prof. Dr. Vyara Slavyanska, Assoc. Prof. Vihra Dimitrova

- Information and Communication Technology

Prof. Dr. Konstantin Tsvetkov, Assoc. Prof. Dr. Nedko Minchev

- Health, Sports, Tourism and Medicine

Prof. Dr. Petar Petrov, Prof. Dr. Vyara Slavyanska

ISBN 978-619-203-207-4 (on-line)

ISBN 978-619-203-206-7 (DVD)

© Academic Publishing House “Talent”, 2017

University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria

<http://regions.uard.bg/>

Съдържание

Contents

Plenary Session.....	21
Пленарна сесия.....	21
Higher Education for Sustainable Rural Development: UARD Experience.....	22
Dimitar Dimitrov, Mariana Ivanova, Ekaterina Arabska.....	22
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>22</i>
Висше образование за устойчиво регионално развитие: опитът на ВУАРР.....	23
Димитър Димитров, Марияна Иванова, Екатерина Арабска.....	23
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>23</i>
Producers' Organization Approach in Rural Tourism: Agritourism Cooperatives.....	39
Harun Hurma ¹ , Cagdas Inan ²	39
¹ <i>NKU, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics.....</i>	<i>39</i>
² <i>NKU, Vocational School of Social Sciences, Department of Tourism and Hotel Management.....</i>	<i>39</i>
Fiscal Policy of Bulgaria – Problems and Trends.....	46
Ognyana Stoichkova ¹ , Virginiya Zhekyazkova ² , Yakim Kitanov ²	46
¹ <i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>46</i>
² <i>University of finance, business and entrepreneurship - Bulgaria.....</i>	<i>46</i>
Фискалната политика на България – проблеми и тенденции.....	47
Огняна Стоичкова ¹ , Виржиния Желязкова ² , Яким Китанов ²	47
¹ <i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>47</i>
² <i>Висше училище по застраховане и финанси - София.....</i>	<i>47</i>
Operational Program Regions in Growth 2014-2020.....	59
Yulian Mollov.....	59
<i>South Central Region Department, Plovdiv, Directorate General "Strategic Planning and Regional Development Programs", Ministry of regional development and public works of the Republic of Bulgaria.....</i>	<i>59</i>
Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020.....	60
Юлиан Моллов.....	60
<i>Отдел „Южен централен район“ гр. Пловдив, Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“, Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република България.....</i>	<i>60</i>
Challenges and Solutions in Providing Accessible Education and Employability in Rural Regions.....	61
Round Table Panel Presentation.....	61
Patricia Georgieva.....	61
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>61</i>
Предизвикателства и решения в осигуряване на достъпно образование и пригодност за заетост в селските райони.....	62
Кръгла маса - панелна презентация.....	62
Патриция Георгиева.....	62
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>62</i>

Discussion panel Economics, Finance, Investments	63
Дискусионен панел Икономика, финанси, инвестиции	63
Product and Price Banking Marketing Strategies - a Key in the Competitive Struggle Between Credit Institutions	64
Mariana Asenova	64
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>64</i>
Продуктовите и ценови банкови маркетингови стратегии – ключ в конкурентната борба между кредитните институции.....	65
Мариана Г. Асенова	65
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>65</i>
Models For Analyzing Customer Profitability.....	78
Vanya Kuzdova Banabakova.....	78
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>78</i>
Модели за анализ рентабилността на клиентите.....	79
Ваня Куздова Банабакова	79
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>79</i>
Topical Issues of the Analysis of Sales Profitability	85
Rositsa Ivanova	85
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>85</i>
Актуални въпроси на анализа на рентабилността на продажбите.....	86
Росица Иванова	86
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>86</i>
Reporting Employment of the Workforce in the Commercial Enterprise	93
Zdravka Kiricheva	93
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>93</i>
Относно отчитането заетостта на работната сила в търговското предприятие	94
Здравка Киричева.....	94
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>94</i>
Challenges in Corporate Sales Forecasting.....	99
Vladislava Georgieva	99
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>99</i>
Предизвикателства при прогнозиране на фирмените продажби.....	100
Владислава Георгиева	100
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>100</i>
Management, Measurement and Oversight of Investment Risk in Bulgarian Voluntary Pension Funds	104
Nicolina Mareva, Georgi Georgiev.....	104
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>104</i>
Управление, измерване и надзор на инвестиционните рискове при доброволните пенсионни фондове в България	105
Николина Марева, Георги Георгиев.....	105
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>105</i>

Simulation modeling in international capital budgeting with Excel.....	117
Georgi Georgiev.....	117
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>117</i>
Симулационно моделиране при международно капиталово бюджетиране с Excel.....	118
Георги Георгиев	118
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>118</i>
The Usefulness of the Non-Financial Statement Prepared by Companies of Public Interest	129
Pavlina Dimitrova	129
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>129</i>
Полезността на нефинансовата декларация, изготвяна от предприятията от обществен интерес.....	130
Павлина Димитрова	130
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>130</i>
The role of leasing as an alternative technique of project financing.....	136
Biser Krastev	136
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>136</i>
За ролята на лизинга като алтернативна техника на проектно финансиране.....	137
Бисер Кръстев	137
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>137</i>
Investments in Non-Current Tangible Assets as an Important Prerequisite for Sustainable Regional Development (Accounting Aspects).....	145
Stanislava Pancheva.....	145
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>145</i>
Инвестициите в нетекущи материални активи като важна предпоставка за устойчиво регионално развитие (счетоводни аспекти).....	146
Станислава Панчева.....	146
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>146</i>
Risk Assessment and Market Presentation of Top Cryptocurrencies	155
Gabriela Krasteva	155
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>155</i>
Оценка на риска и пазарното представяне при криптовалути.....	156
Габриела Кръстева	156
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>156</i>
Methods for Research the Profitability of Capital in Agriculture	164
Viktoriya Mendeva	164
<i>New Bulgarian University – Sofia, Bulgaria</i>	<i>164</i>
Методи за изследване на рентабилността на капитала в земеделието	165
Виктория Мендева.....	165
<i>Нов български университет – България.....</i>	<i>165</i>
Stimulating Innovation Through Tax Policy Mechanisms.....	176
Silvia Tsankova.....	176
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>176</i>

Стимулиране на иновациите посредством механизмите на данъчната политика	177
Силвия Цанкова	177
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>177</i>
State Transfers as a Factor for Smoothing of Horizontal Imbalances in Bulgaria.....	184
Mariana Pavlova-Banova	184
<i>D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov, Bulgaria.....</i>	<i>184</i>
Държавните трансфери като фактор за изглаждане на хоризонталните дисбаланси в РБългария	185
Марияна Павлова-Бънова.....	185
<i>Стопанска академия „Димитър Апостолов Ценов“ – Свищов.....</i>	<i>185</i>
Public Revenue of Direct Tax - Trends and Challenges	194
Tanya Todorova.....	194
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>194</i>
Публичните приходи от преки данъци – тенденции и предизвикателства	195
Таня Пламенова Тодорова.....	195
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>195</i>
Assessment of Political and Economic Risk to the Countries by the Major Rating Agencies	201
Dinko Kazepov	201
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria.....</i>	<i>201</i>
Оценка на политическия и икономическия риск пред страните от големите рейтингови агенции.....	202
Динко Казепов.....	202
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>202</i>
Discussion panel Ecological Food Production	209
Дискусионен панел Екологично производство на храни	209
Edible Oil Organogels Prepared with Natural Waxes and Their Application.....	210
Mustafa Ögütcü, Emin Yılmaz	210
<i>Department of Food Engineering, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey.....</i>	<i>210</i>
Phenolic Content of Selected Dried Fruits.....	212
Nazan Arifoglu, Gulen Turker	212
<i>Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale College of Applied Science, Canakkale, Turkey.....</i>	<i>212</i>
Comparison of Physico-Chemical Parameters and Composition of Wild and Suspended Cultured Mediterranean mussels (<i>Mytilus galloprovincialis</i>) from Sea of Marmara	214
Hasan Basri Ormanci ¹ , Fatma Arik Colakoglu ² , Serhat Colakoglu ³ , Ibrahim Ender Kunili ²	214
¹ <i>Department of Fisheries Technology, Canakkale School of Applied Sciences, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	<i>214</i>
² <i>Department of Fishing and Fish Processing Technology, Faculty of Marine Science and Technology, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey.....</i>	<i>214</i>

³ <i>Department of Fish Processing, Canakkale Vocational of Technical Sciences, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	214
Heavy Metal Concentrations in Some Bivalve Species from the Southern Coast of the Marmara Sea (Turkey).....	216
Serhat Colakoglu ¹ , Ibrahim Ender Kunili ²	216
¹ <i>Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale Vocational of Technical Sciences, Çanakkale, Turkey</i>	216
² <i>Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Marine Sciences and Technology, Çanakkale, Turkey</i>	216
Effect of Mussels Consumption on Human Health.....	218
Pinar Yıldırım ¹ , Ertan Ercan ² , Gülen Türker ³	218
¹ <i>Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale College of Applied Science, Fisheries Technology, Canakkale, Turkey</i>	218
² <i>Mugla Sıtkı Koçman University, Faculty of Fisheries, Mugla, Turkey</i>	218
³ <i>Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale College of Applied Science, Food Technology, Canakkale, Turkey</i>	218
Quality Characteristics of Fish Sauce Produced from Anchovy (<i>Engraulis encrasicolus</i>)	220
Ibrahim Ender Kunili ¹ , Hasan Basri Ormanci ² , Fatma Arik Colakoglu ¹	220
¹ <i>Faculty of Marine Science and Technology Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	220
² <i>Department of Fisheries Technology, Canakkale School of Applied Sciences, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	220
Effectiveness of Biofertilizers on the Productivity of Dry Mass of <i>Stevia Rebaudiana</i> B.....	231
Elena Nikolova, Dimitar Yakimov	231
<i>University of agribusiness and rural development - Bulgaria</i>	231
Ефективност на биоторове върху продуктивността на листна маса от Стевия.....	232
Елена Николова, Димитър Якимов	232
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив</i>	232
Ex situ (in field) conservation of Bulgarian species from genus <i>Mentha</i> maintained in the collection of IPGR-Sadovo	239
Katya Uzundzhaliyeva, Stanislava Stateva	239
<i>Institute of Plant Genetic Resources – Sadovo, Bulgaria</i>	239
Evaluation of Seaweed Resources as Functional Food in Turkey	246
Fatma Çolakoğlu ¹ , İlknur Ak ²	246
¹ <i>Department of Fishing and Fish Processing Technology, Marine Sciences and Technology Faculty, Canakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey</i>	246
² <i>Department of Aquaculture, Marine Sciences and Technology Faculty, Canakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey</i>	246
Determination of the Mineral Composition of Turkish Tahini Halva.....	256
Nazan Arifoglu ¹ , Mustafa Ogutcu ²	256
¹ <i>Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale College of Applied Sciences, Department of Food Technology, Canakkale, Turkey</i>	256

<i>²Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Engineering, Department of Food Engineering, Canakkale, Turkey</i>	256
Determination of Shelf-Life of <i>Lakerda</i> (Salted Atlantic Bonito) Stored at 4°C	258
Hasan Basri Ormanci ¹ , Ibrahim Ender Kunili ² , Fatma Arik Colakoglu ²	258
<i>¹Department of Fisheries Technology, Canakkale School of Applied Sciences, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	258
<i>²Department of Fishing and Fish Processing Technology, Faculty of Marine Science and Technology, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	258
The Processing of Pufferfish and Usage of Tetrodotoxin in the Pharmaceutical Industry	260
Nermin Berik ¹ , Ekrem Cem Çankırılıgil ²	260
<i>¹Department of Fisheries and Processing Technology, Faculty of Marine Sciences and Technology, Canakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale - Turkey</i>	260
<i>²Central Fisheries Research Institute, Yomra, Trabzon - Turkey</i>	260
Fish Sausage Production from Different Fish Species	268
Nermin Berik ¹ , Dilek Kahraman Yilmaz ²	268
<i>¹Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Marine Science and Technology, Çanakkale, Türkiye</i>	268
<i>²Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate School of Natural and Applied Sciences, Çanakkale, Türkiye</i>	268
Quality of Peas-Wheat Mixes, Resources for Green Food in the Conditions of Organic Farming	270
Maria Sabeva, Grigori Ivanov, Siyka Angelova.....	270
<i>Institute of Plant Genetic Resources "Konstantin Malkov"- Sadovo, Bulgaria</i>	270
Качество на грахово-пшенични смеси, отглеждани за зелен фураж в условията на биологично земеделие	271
Мария Събева, Григори Иванов, Сийка Ангелова.....	271
<i>Институт по растителни генетични ресурси „Константин Малков“- Садово</i> 271	
Discussion panel Tourism and Recreation.....	278
Дискусионен панел Туризм и рекреация	278
Leader Approach to Sustainable and Integrated Rural Development.....	279
Stefka Timareva ¹ , Veselin Boyadzhiev ²	279
<i>¹University of agribusiness and rural development – Bulgaria</i>	279
<i>²St. Kliment Ohridski University of Sofia - Bulgaria</i>	279
Подходът „Лидер“ за устойчиво и интегрирано развитие на селските райони.....	280
Стефка Тимарева ¹ , Веселин Бояджиев ²	280
<i>¹Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив</i>	280
<i>²Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – София</i>	280
Opportunities to Minimize the Weaknesses Related with the Temporary Work in Tourism as a Basis for Sustainable Sector Development.....	292
Aleksandar Davchev	292
<i>University of agribusiness and rural development – Bulgaria</i>	292

Възможности за минимизиране на слабостите при временната заетост в областта на туризма, като основа за устойчиво развитие на сектора	293
Александър Давчев	293
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>293</i>
Promoting Sales by Introducing and Optimizing Algorithms for Working in the Touristic Sector	299
Aleksandar Davchev	299
<i>University of agribusiness and rural development – Bulgaria.....</i>	<i>299</i>
Насърчаване на продажбите чрез въвеждане и оптимизиране на алгоритми за работа в сферата на туризма	300
Александър Давчев.....	300
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>300</i>
Analysis of the Current State, Problems and Trends in Development of Rural and Other Alternative Forms of Tourism in Plovdiv Region.....	307
Stefka Timareva.....	307
<i>University of agribusiness and rural development – Bulgaria.....</i>	<i>307</i>
Анализ на съвременното състояние, проблемите и тенденциите за развитие на селския и други алтернативни видове туризъм в руралните райони на Пловдивска област	308
Стефка Тимарева	308
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>308</i>
Experience of Russian-Bulgarian Cooperation in the Organization of International Tourism as a Factor of Sustainable Development of Regions	322
Dmitrii Sevastyanov ¹ , Aleksey Grigoriev ¹ , Tatyana Osipova ¹ , Plamen Lakov ²	322
¹ <i>Institute of Earth Sciences, St. Petersburg State University – Russia.....</i>	<i>322</i>
² <i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>322</i>
Опыт Российско-Болгарского сотрудничества в организации международного туризма как фактор устойчивого развития регионов	323
Севастьянов Д.В. ¹ , Григорьев А.А. ¹ , Осипова Т.Н. ¹ , Лаков П.М. ²	323
¹ <i>Институт Наук о Земле, Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт- Петербург, Россия</i>	<i>323</i>
² <i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив</i>	<i>323</i>
Comparative Analysis of Hotel Accommodation Facilities in Bulgaria	329
Plamen Lakov.....	329
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>329</i>
Развитие на местата за настаняване в България – сравнителен анализ.....	330
Пламен Лаков	330
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>330</i>
Currency Control and Cultural Tourism.....	338
Evgeniy Stoyanov	338
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>338</i>
Валутен контрол и културен туризъм	339
Евгений Стоянов	339
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>339</i>

Opportunities for Application of Statistical Methods and Programs for Tourism Typology of the Countries	349
Krasimir Levkov ¹ , Georgi Marinov ²	349
¹ University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	349
² University of Economics – Varna, Bulgaria	349
Възможности за приложение на статистически методи и програми при туристическото типологизиране на страните	350
Красимир Левков, Георги Маринов	350
¹ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	350
² Икономически университет – Варна	350
Comparative Analysis of Tourism Law and Policy in Macedonia and Bulgaria	356
Dejan Metodieski ¹ , Jasmina Andreeva ² , Biljana Conevska ¹	356
¹ Goce Delchev University in Shtip – Macedonia	356
² St. Kliment Ohridski University of Sofia - Bulgaria	356
Сравнителен анализ на туристическото право и политика в Македония и България ..	357
Деян Методиевски ¹ , Ясмина Андреева ² , Биляна Цоневска ¹	357
¹ Университет „Гоце Делчев“, Щип, Македония	357
² Университет „Св.Климент Охридски“, София, България	357
An Example Scheme for the Introduction of an Algorithm for Work of Servicing Customers in the Specialized Branch of Tourism	366
Aleksandar Davchev	366
University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	366
Примерна схема за въвеждане на алгоритъм за работа при обслужване на клиенти в специализирано направление на туризма	367
Александър Давчев	367
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	367
Regionalization of tourism in Bulgaria – outcomes and implications	368
Ivanka Shopova	368
University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	368
Religious Tourism - Trends, Opportunities and Perspectives through the Prism of Plovdiv Destination	376
Zlatka Grigорова	376
University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	376
Религиозният туризъм - тенденции, възможности и перспективи през призмата на дестинация Пловдив	377
Златка Григорова	377
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	377
Evaluation of Phenolic and Carotenoid Content of Turf Grass Clippings	389
Selçuk Biner ¹ , Gulen Turker ² , Nazan Arifoglu ² , Ahmet Gokkus ³	389
¹ Canakkale Onsekiz Mart University, Bayramic Vocational College, Horticulture Programme, Bayramic, Canakkale, Turkey	389
² Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale College of Applied Sciences, Department of Food Technology, Canakkale, Turkey	389
³ Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Agriculture, Department of Field Crops, Canakkale, Turkey	389

Discussion panel Green Economy and Renewable Energy Sources	391
Дискусионен панел Зелена икономика и възобновяеми енергийни източници ...	391
Evaluation of Activities of Irrigation Cooperatives for Sustainability of Water Resources in Tekirdag	392
Ayşegül Ünver, Harun Hurma.....	392
<i>Namik Kemal University – Turkey.....</i>	<i>392</i>
Circulation of Water From the Point of View of Energy and its Influence on Rainfall	393
Michal Kravčík, Miroslav Zachar	393
Кръговрат на водата от гледна точка на енергията и нейното влияние върху валежите	393
Michal Kravčík, Miroslav Zachar	393
Presentation of a Technology for Extraction of Brown's Gas from Seawater	397
Chavdar Kamernarov, Plamen Kamernarov	397
Представяне на технология за добив на браунов газ от морска вода.....	398
Чавдар Каменаров, Пламен Каменаров	398
Theoretical Research on Obtaining Brown's Gas From Seawater	401
Chavdar Kamernarov, Plamen Kamernarov	401
Теоретични изследвания за получаване на Браунов газ от морска вода.....	410
Чавдар Каменаров, Пламен Каменаров	410
Research of the Metal's Concentrations in the Minerals into the Sediments on the Seabed of the Black Sea and Comparison with the Minerals Obtained from the Production of Brown's Gas from the Black and Aegean Seawater	423
Chavdar Kamernarov, Plamen Kamernarov	423
Изследване концентрациите на метали в минералите получени при добив на Браунов газ и сравняване с тези в естествените седименти на морското дъно	434
Чавдар Каменаров, Пламен Каменаров	434
Market Applicability and Viability of Innovation "Technology for Extraction of Energy and Mineral Resources from Sea Water"	444
Chavdar Kamernarov, Plamen Kamernarov	444
Пазарна приложимост и жизнеспособност на иновацията	448
Чавдар Каменаров, Пламен Каменаров	448
Discussion panel Environmental Protection and Climate Change	453
Дискусионен панел Опазване на околната среда и климатични промени.....	453
The Role of The Forests in Bulgaria for the Reduction of the Climate Changes, Measures for Adaptation and Mitigation of the Negative Impact of the Climate Change on Them	454
Valentina Marinova ¹ , Lubcho Trichkov ²	454
¹ <i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>454</i>
² <i>Executive Forest Agency, Ministry of Agriculture, Food and Forestry of the Republic of Bulgaria</i>	<i>454</i>

Ролята на горите в България за намаляване на климатичните промени, мерки за адаптирането им и смекчаване на негативното влияние на изменението на климата върху тях.....	456
Валентина Маринова ¹ , Любчо Тричков ²	456
¹ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	456
² Изпълнителна агенция по горите - София.....	456
Comparison of Balkan Countries Regarding Sustainable Development Goals (SDGs) About Environment	480
Harun Hurma ¹ , Gökhan Unakitan ¹ , Çağdaş İnan ²	480
¹ Namık Kemal University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics	480
² Namık Kemal University, The Vocational School of Social Sciences, Department of Tourism and Hotel Management.....	480
Fighting Climate Change in Practice - an Inspiring Insight into the Kitchen of Energiewende	491
Zornitsa Spasova.....	491
National Center of Public Health and Analyses - Sofia, Bulgaria.....	491
Борбата с климатичните промени на практика – едно вдъхновяващо надникване в кухнята на Energiewende.....	492
Зорница Спасова	492
Национален център по обществено здраве и анализи - София, България	492
Adaptation of the Species <i>Atropa belladonna</i> L. Grown <i>in vitro</i> to the Environment	504
Stanislava Stateva, Gergana Desheva	504
Institute of Plant Genetic Resources - Sadovo, Bulgaria	504
Приспособяване на вида <i>Atropa belladonna</i> L. отглеждан в <i>in vitro</i> условия към околната среда.....	505
Станислава Статева, Гергана Дешева.....	505
Институт по растителни генетични ресурси - Садово.....	505
Influence Of Climate Changes On Agriculture	511
Svetla Dimitrova	511
University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	511
Въздействие на климатичните промени върху земеделието.....	511
Светла Димитрова.....	511
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....	511
Modern Bioclimatic Potential Change in Krasnodar Region and Development of Viticulture.....	520
Galina Mosolova ¹ , Anna Marmorshteyn ¹ , Tatyana Osipova ¹ , Plamen Lakov ²	520
¹ Institute of Earth Sciences, St. Petersburg State University – Russia.....	520
² University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria	520
Современные изменения биоклиматического потенциала на территории Краснодарского края и развитие виноградарства.....	521
Мосолова Г.И. ¹ , Марморштейн А.А. ¹ , Осипова Т.Н. ¹ , Лаков П.М. ²	521
¹ Санкт-Петербургский государственный университет, Институт наук о Земле, Санкт-Петербург, Россия	521
² University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria	521

The Effect of Aquaculture Facility on the Bacterial Levels of Seawater of Sigacik Bay, Izmir, Turkey.....	527
Fatma Arik Colakoglu ¹ , Ibrahim Ender Kunili ¹ , Hasan Basri Ormanci ² , Fikret Cakir ¹ , Ali Ismen ¹	527
<i>¹Department of Fishing and Fish Processing Technology, Faculty of Marine Science and Technology, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey.....</i>	<i>527</i>
<i>²Department of Fisheries Technology, Canakkale School of Applied Sciences, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale, Turkey</i>	<i>527</i>
Ecological and Legal Problem of Marine Environment Protection.....	529
Zlatka Kushelieva	529
<i>Paisii Hilendarski Plovdiv University - Bulgaria.....</i>	<i>529</i>
Екологичният и правен проблем по опазване на морската среда	530
Златка Кушелиева	530
<i>Пловдивски университет „Паусий Хилендарски“</i>	<i>530</i>
Discussion panel Agribusiness and Regional Policy.....	539
Дискусионен панел Агробизнес и регионална политика.....	539
Irrigation. Hydromelioration and Human Resources in The Field of Agriculture.....	540
Snezhina Dineva.....	540
<i>Irrigation Systems EAD.....</i>	<i>540</i>
<i>Ministry of agriculture, food and forestry of the Republic of Bulgaria</i>	<i>540</i>
Поливно земеделие. Хидромелиорации и човешки ресурси в областта на земеделието	541
Снежина Динева	541
<i>Напоителни системи ЕАД.....</i>	<i>541</i>
<i>Министерство на земеделието, храните и горите</i>	<i>541</i>
Cohesion Policy and Competitiveness of Regions.....	549
Керанка Недева.....	549
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>549</i>
Политика на сближаване и конкурентоспособност на регионите.....	550
Керанка Недева.....	550
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>550</i>
Borders as a Problem for the Regional Development of Bulgaria	556
Veselin Boyadzhiev, Neli Veselina	556
<i>Софийски университет „Св. Климент Охридски“</i>	<i>556</i>
Границите като проблем за регионалното развитие на България.....	557
Веселин Бояджиев, Нели Веселинова	557
<i>St. Kliment Ohridski University of Sofia - Bulgaria</i>	<i>557</i>
Fundamentals of Biological Control in Forest Protection	564
Yancho Naydenov ¹ , Nikolay Stoyanov ¹ , Valentina Marinova ²	564
<i>¹Forest Protection Station – Sofia, Bulgaria</i>	<i>564</i>
<i>²University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>564</i>

Основи на биологичната борба в лесозащитата.....	565
Янчо Найденов ¹ , Николай Стоянов ¹ , Валентина Маринова ²	565
¹ Лесозащитна станция- София.....	565
² Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....	565
Model for Solving the Problem with Depopulation in Rural Areas.....	578
Volfgang Lupke ¹ , Dimitar Yakimov ¹ , Krasimira Anastasova ²	578
¹ University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria.....	578
² Municipality of Dolni Chiflik.....	578
Модел за решаване на проблема с обезлюдяването на селските общини.....	579
Волфганг Люпке ¹ , Димитър Якимов ¹ , Красимира Анастасова ²	579
¹ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....	579
² Община Долни чифлик.....	579
Evaluation of Agriculture Sector and Agricultural Policy in Turkey.....	584
Gökhan Unakitan.....	584
<i>Namık Kemal University, Faculty of Agriculture, Dept. of Agricultural Economics.....</i>	584
Wine Branding: Why is it Important for Boutique Wine Sector Growth in Turkey?.....	595
Yasemin Oraman, Fuat Yılmaz, Derya İlkay Abdikoğlu.....	595
<i>Namık Kemal University, Agricultural Faculty, Department of Agricultural Economics, Tekirdag, Turkey.....</i>	595
The Applied Agricultural Policies for Canola in Thrace Region.....	606
Sema Konyali, Burçin Başaran.....	606
<i>Namık Kemal University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics, Tekirdağ, Turkey.....</i>	606
Analysis of Business Structures on Capacity Usage in Determining Encountered Problems of Red Meat Industry in Turkey.....	614
Celal Demirkol ¹ , Mecit Omer Azabagaoglu ²	614
¹ Namık Kemal University, Vocational School of Social Sciences, Tekirdag, Turkey, Email: celaldemirkol@nku.edu.tr.....	614
² Namık Kemal University, Agricultural Faculty, Department of Agricultural Economy, Tekirdag, Turkey, Email: azabagaoglu@nku.edu.tr.....	614
Evaluation of Agricultural Policies in terms of Sustainability of Viticulture in Tekirdağ.....	626
Burçin Başaran, Sema Konyali.....	626
<i>Namık Kemal University, Agricultural Faculty, Türkiye.....</i>	626
Improving Agricultural Markets Access for the Small and Medium Enterprises.....	632
Natalia Stoyanova.....	632
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria.....</i>	632
Perspectives for Future Development of Poultry Meat Sector in Turkey.....	642
Ali Karabayir.....	642
<i>Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Agriculture, Department of Animal Science, Canakkale, Turkey.....</i>	642

Opportunities for Project Financing in Rural Regions.....	644
Aleksandrina Gancheva.....	644
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	644
Възможности за финансиране на проекти в селските райони.....	645
Александрина Ганчева.....	645
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	645
Discussion panel Social and Cultural Development.....	650
Дискусионен панел Социално и културно развитие	650
Exploring Social Innovation in the Social Farm Organizations.....	651
Maurizio Lanfranchi, Carlo Giannetto, Tindara Abbate, Augusto D’Amico.....	651
<i>Department of Economics, University of Messina, Messina, Italy</i>	651
Discussion panel Management of Education and Innovation	661
Дискусионен панел Управление на образованието и иновациите.....	661
Initial Standardization and Validization of Methodology Measuring Organizational Culture in the Field of Education	662
Ivaylo Staribratov, Lilia Babakova, Valia Petrova	662
<i>Paisii Hilendarski Plovdiv University - Bulgaria</i>	662
Начална стандартизация и валидизация на методика, измерваща организационната култура в областта на образованието.....	663
Ивайло Старибратов, Лилия Бабакова, Валя Петрова.....	663
<i>Пловдивски университет „Паусий Хилендарски“</i>	663
The Internationalization of Higher Education - the Opportunity of the Successful University of the Future.....	677
Stoyko Stoykov ¹ , Sevdalina Dimitrova ^{1,2}	677
¹ <i>Vasil Levski National Military University – Veliko Tarnovo, Bulgaria</i>	677
² <i>University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria</i>	677
Интернационализацията на висшето образование – възможност на успешния университет на бъдещето	678
Стойко Стойков ¹ , Севдалина Илиева Димитрова ^{1,2}	678
¹ <i>Vasil Levski National Military University – Veliko Tarnovo, Bulgaria</i>	678
² <i>University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria</i>	678
Academic Mobility in Higher Education as an Opportunity for Strengthening Educational Cooperation and Intercultural Dialogue for Effective Socialization	696
Oleg Latyshev, Eduard Kovalev	696
<i>International Mariinskaya Academy named after M. D. Shapovalenko - Russia</i>	696

Discussion panel Human Resources and Organizational Management	702
Дискусионен панел Човешки ресурси и организационен мениджмънт.....	702
Self-Leadership 3.0	703
Ivaylo Aleksiev	703
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>703</i>
Самолидерство 3.0.....	704
Ивайло Алексиев	704
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>704</i>
The meaning of the refined egoism and the prisoner’s dilemma in business	719
Yavor Aleksiev, Ivaylo Aleksiev	719
<i>American College “Arcus”, Veliko Tarnovo, Bulgaria.....</i>	<i>719</i>
<i>University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria.....</i>	<i>719</i>
Значението на изтънчения егоизъм и дилемата на затворника в бизнеса	720
Явор Алексиев, Ивайло Алексиев	720
<i>Американски колеж „Аркус“, Велико Търново.....</i>	<i>720</i>
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>720</i>
Leadership of project teams.....	734
Vyara Slavyanska, Vihra Dimitrova	734
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>734</i>
Лидерство на проектни екипи.....	735
Вяра Славянска, Вихра Димитрова	735
<i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив.....</i>	<i>735</i>
Discussion panel Information and Communication Technology	744
Дискусионен панел Информационни и комуникационни технологии.....	744
Video Supported Vocational Education and Training in Environmental Protection	745
Mariana Ivanova, Vihra Dimitrova	745
<i>University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>745</i>
Discussion panel Health, Sports, Tourism and Medicine	752
Дискусионен панел Здраве, спорт, туризъм и медицина.....	752
Frequency of Prophylactic Gynecological Examinations Among Bulgarian Women	753
Valentin Irmov ¹ , Petar Petrov ^{2,3}	753
¹ <i>Multiprofile hospital for active treatment “Deva Maria” – Burgas, Bulgaria</i>	<i>753</i>
² <i>Multiprofile hospital for active treatment “Escullap” – Pazardzhik, Bulgaria</i>	<i>753</i>
³ <i>University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria</i>	<i>753</i>
Честота на профилактичните гинекологични прегледи при българските жени	754
Валентин Ирмов ¹ , Петър Петров ^{2,3}	754
¹ <i>МБАЛ „Дева Мария“ - Бургас</i>	<i>754</i>
² <i>МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик</i>	<i>754</i>
³ <i>Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив</i>	<i>754</i>

The Location of the Cytoplasm in the Prevention of Cervical Cancer.....	761
Valentin Irmov ¹ , Petar Petrov ^{2,3}	761
¹ Multiprofile hospital for active treatment "Deva Maria" – Burgas, Bulgaria	761
² Multiprofile hospital for active treatment "Escullap" – Pazardzhik, Bulgaria	761
³ University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria	761
Място на цитонамазката в профилактиката на рака на маточната шийка	762
Валентин Ирмов ¹ , Петър Петров ^{2,3}	762
¹ МБАЛ „Дева Мария“ - Бургас	762
² МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик	762
³ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив	762
The place of VATS in the treatment of spontaneous pneumothorax.....	769
Tanyo Stefanov ^{1,3} , Petar Petrov ^{2,3} , Boyko Todorov ⁴	769
¹ Multiprofile hospital for active treatment "BurgasMed" – Burgas, Bulgaria	769
² Multiprofile hospital for active treatment "Escullap" – Pazardzhik, Bulgaria	769
³ University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria	769
⁴ Military Medical Academy – Plovdiv, Bulgaria	769
Мястото на VATS при лечението на спонтанен пневмоторакс	770
Таньо Стефанов ^{1,3} , Петър Петров ^{2,3} , Бойко Тодоров ⁴	770
¹ МБАЛ „Бургасмед“ - Бургас	770
² МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик	770
³ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	770
⁴ ВМА - Пловдив	770
Operative Treatment of Spontaneous Pneumothorax	775
Tanyo Stefanov ^{1,3} , Petar Petrov ^{2,3} , Boyko Todorov ⁴	775
¹ Multiprofile hospital for active treatment "BurgasMed" – Burgas, Bulgaria	775
² Multiprofile hospital for active treatment "Escullap" – Pazardzhik, Bulgaria	775
³ University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria	775
⁴ Military Medical Academy – Plovdiv, Bulgaria	775
Оперативно лечение на спонтанен пневмоторакс	776
Таньо Стефанов ^{1,3} , Петър Петров ^{2,3} , Бойко Тодоров ⁴	776
¹ МБАЛ „Бургасмед“ - Бургас	776
² МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик	776
³ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	776
⁴ ВМА - Пловдив	776
Study and Analysis of Quality Management Models in Hospital Help.....	787
Neven Enchev ¹ , Petar Petrov ^{2,3}	787
¹ Multiprofile hospital for active treatment "Medline" – Plovdiv, Bulgaria	787
² Multiprofile hospital for active treatment "Escullap" – Pazardzhik, Bulgaria	787
³ University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria	787
Проучване и анализ на моделите за управление на качеството в болничната помощ	788
Невен Енчев ¹ , Петър Петров ^{2,3}	788
¹ МБАЛ „Медлайн“ - Пловдив	788
² МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик	788
³ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	788

Quality Management of Hospital Services Under ISO 9001: 2008 as an Integral Part of the International Organization Standardization Series	795
Neven Enchev ¹ , Petar Petrov ^{2,3}	795
¹ Multiprofile hospital for active treatment "Medline" – Plovdiv, Bulgaria	795
² Multiprofile hospital for active treatment "Escullap" – Pazardzhik, Bulgaria	795
³ University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria	795
Управление на качеството на болничните услуги по ISO 9001:2008 като интегрална част от серията International Organization Standartization	796
¹ МБАЛ „Медлайн“ - Пловдив	796
² МБАЛ „Ескулап“ - Пазарджик	796
³ Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив	796
Conference Memorandum.....	802
Меморандум от конференцията.....	802

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

25 години

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ
Юбилейна международна научна конференция БЪЛГАРИЯ НА РЕГИОНИТЕ

Перспективи за устойчиво регионално развитие

27-28 октомври 2017 г., Пловдив, България

25 years

UNIVERSITY OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT
Jubilee International Scientific Conference BULGARIA OF REGIONS

Sustainable Regional Development Perspectives

27-28 October 2017, Plovdiv, Bulgaria

<http://regions.uard.bg>

Plenary Session

Пленарна сесия

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

25 години

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ
Юбилейна международна научна конференция БЪЛГАРИЯ НА РЕГИОНИТЕ

Перспективи за устойчиво регионално развитие

27-28 октомври 2017 г., Пловдив, България

25 years

UNIVERSITY OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT
Jubilee International Scientific Conference BULGARIA OF REGIONS

Sustainable Regional Development Perspectives

27-28 October 2017, Plovdiv, Bulgaria

<http://regions.uard.bg>

Comparative Analysis of Tourism Law and Policy in Macedonia and Bulgaria

Dejan Metodieski¹, Jasmina Andreeva², Biljana Conevska¹

¹*Goce Delchev University in Shtip – Macedonia*

²*St. Kliment Ohridski University of Sofia - Bulgaria*

Abstract: Tourism represents a modern history of success, clearly expressed through constant economic growth, especially over the last sixty years. For the different countries, tourism has significant social and economic benefits, and the tourism legislation and policy created by the different countries are one of the main factors for the existence and development of tourism-related activities. The subject of this study is tourism law and politics presented through the prism of tourism laws in Bulgaria and Macedonia. Criteria used in selecting these two countries are: membership of the European Union and the maritime border of Bulgaria on the one hand, and the continental territory and the application for membership of the European Union of Macedonia on the other. In the present study, basic data are provided for both countries, such as: population, number of international tourists, the Tourism Act, and the availability of a National Tourism Organization. The government authorities responsible for tourism, national tourism development strategies and tourism legislation were used to make a comparative analysis of both countries. For

the purposes of the survey, study methodology and secondary data sources were used through consideration of the applicable laws on tourism in both countries. A review of tourism laws has been made, based on a systematic assessment of their content. The final observations relate to the structure, differences and similarities of tourism laws and how the legislation sets out the prospects and trends for tourism development in Bulgaria and Macedonia.

Keywords: tourism legislation, tourism policy, Macedonia, Bulgaria.

Сравнителен анализ на туристическото право и политика в Македония и България

Деян Методиески¹, Ясмина Андреева², Биляна Цоневска¹

¹Университет „Гоце Делчев“, Шип, Македония

²Университет „Св.Климент Охридски“, София, България

Резюме: Туризмът представлява една съвременна история на успеха, ясно изразена чрез постоянния икономически растеж, особено през последните шестдесет години. За различните страни, туризма носи значителни социални и икономически ползи, а туристическото законодателство и политика, което създават различните държави са един от основните фактори за съществуването и развитието на дейностите свързани с туризма. Предмет на това изследване са туристическото право и политика, представени през призмата на законите за туризъм в България и Македония. Критерии, които се използват при избора на тези две страни, са: членството в Европейския съюз и морската граница на България от една страна, и континенталната територия и кандидатурата за членство в Европейския съюз на Македония, от друга страна. В настоящото изследване са дадени основни данни за двете страни, като например: население, броя на международните туристи, Закона за туризъм и наличието на Национална туристическа организация. Таблично показаните правителствени органи, отговорни за туризма, националните стратегии за развитие на туризма, както и законодателството, свързано с туризма, са използвани, за да се направи сравнителен анализ на двете страни. За нуждите на изследването, използвана е методология на изследване и вторични източници на данни чрез разглеждане на действащите закони за туризъм в двете страни. Направен е преглед на законите за туризъм, въз основа на системна оценка на съдържанието им. Заключениеите наблюдения се отнасят до структурата, разликите и приликите на законите за туризъм и как законодателството определя перспективите и насоките за развитие на туризма в България и Македония.

Ключови думи: туристическо законодателство, туристическа политика, Македония, България.

Увод

Според Световната туристическа организация към ООН (UNWTO 2017), туристическите пътувания през 2016 г. на международно ниво са достигнали цифрата от 1.235 млн. Туристическото потребление възлиза на 1.235 милиарда щатски долара, а туристическата индустрия участва с 10% в световния брутен вътрешен продукт. Всеки десети служител в света работи в този сектор. Туризмът ще запази постоянно и положително ниво на развитие от последните 60 години и през следващия период. Прогнозите се движат в полза на Европейският континент, в която се намират Македония и България, а в годините, които следват той ще държи примата на световния туристически пазар и ще бъде основен източник на туристическа оферта, търсене и движение на международни туристи.

Табела 1. Основни туристически данни за Македония и България

Данни	Македония	България
Жители (000)	2,054	7,517
Площ во км ² (000)	25,713	110,994
Плански региони (NUTS)	8	6
Обекти в Листа на световното наследство на ЮНЕСКО	1	9
Чуждестранни туристи (000) во 2016	510	8,252
ДДС за туризам в %	5	9
Туристическа такса (Euro)	0,66	0,10-1,53
Легла в обектите за настанаване	73,168	328,264
Туристически агенции, туристически агенти и туроператори	596	3,942
Национален авио превозвач	/	България Ер

Източник: UNWTO Tourism highlights, издание 2017. Мадрид: UNWTO; Списък на световното наследство на ЮНЕСКО; www.nsi.bg; www.stat.gov.mk; Министерство на икономиката - Регистър на туристическите агенции в Македония; Национален туристически регистър - Регистър на регистрирани туроператори и туристически агенти.

В табл. 1 са представени няколко основни туристически данни за Македония и България. Там можем да забележим, че според броя на жителите и площ на територията, България е около четири пъти по-голяма от Македония. Според данните за пътуванията на международни туристи и тяхното посещение на двете страни, България бележи 16 пъти по-голяма посещаемост на туристи, за разлика от Македония. Тази цифра се дължи на факта, че България има излаз на море и като такава има широко развит морски туризъм през летния сезон в няколко туристически места като: Златни пясъци, Албена, Слънчев бряг и др. През зимата в България на разположение на туристите стоят модерни и инфраструктурно добре оборудвани ски курорти като: Пампорово, Боровец, Банско и др. В Македония, най-големият брой международни туристи посещават дестинациите Охрид и Скопие по време на летния сезон. Няколкото ски курорти като Маврово, Попова шапка и Пониква все още не са на задоволителното ниво да приемат голям брой посетители. Броят на обекти, включени в Световното културно наследство на ЮНЕСКО в световен мащаб

възлиза на 1052, от които 814 културни, 203 природни и 35 комбинирани, които се намират на териториите на 165 страни. В България са разположени 9 такива съоръжения (Бояанската църква, Мадарският конник, Скалистите църкви в Иваново, Тракийската гробница в град Казанлък, Античен град Несебър, Национален парк Пирин, Рилския манастир, Сребърна - природния резерват, както и тракийската гробница в Свещари). Само един такъв се намира в Македония - Природно и културно наследство на Охридския регион, установен през 1979 г.

Данните, които се отнасят до данъка върху добавената стойност (ДДС) за туризъм, показват, че България има ДДС, който е свързан с туристическите услуги от 9%, а в Македония има по-нисък ДДС, който възлиза на 5%. По отношение на таксата за престой или туристическата такса, в Македония тя е фиксирана, а в България варира в зависимост от общините и регионите, в които се събира. Капацитетът на леглата в местата за настаняване в Македония е около четири пъти по-малък от капацитета в България. Броят на туристическите агенции също е шест пъти по-малък в Македония, в сравнение с броя на туристическите агенции в България. Като критерий в сравнителния анализ се разглежда и наличието на национален въздушен превозвач. Това е поради факта, че 55% от международните туристи използват въздушен транспорт по време на пътуването. От този аспект България има национална авиокомпания, което влияе положително върху туризма, докато в Македония такава липсва.

Теоретична и методологична рамка на изследванията

Редица държави насърчават развитието на международен туризъм чрез преки и непреки форми на подкрепа. На национално ниво развитието на международния туризъм влиза в обхвата на работа на министерствата и държавните агенции по туризъм. Като цяло тези институции се занимават с извършване на дейности относно: контрол и регулиране на туристическата дейност чрез законите за туризъм, събиране на информация за сферата на туризма, подготвяне национална стратегия за развитие на туризма, както и национална туристическа реклама и др. Националните туристически организации съществуват в повече от 100 държави. Световната организация по туризъм преработи бюджета на 109 такива организации и определени агенции и техните дъщерни дружества, както следва (Jeffries 2001): а) Национална агенция по туризъм се определя като: Централно административно тяло с административна отговорност за туризма от най-високо ниво, т.е. централен управляващ орган с правомощия за пряка намеса в туристическия сектор; и всички административни държавни органи, които имат правомощия да се намесват в туристическия сектор. б) други правителствени или административни органи от по-нисък ранг. Пример е Националната туристическа организация, която се определя като: автономен орган от държавен, полу-обществен или частен статут, установен или признат от държавата като орган с компетентност на национално равнище за насърчаване, а в някои случаи и маркетинг на туризма. Терминът "туристическа политика" означава съзнателната дейност на държавата, т.е. обществото в областта на туризма. Основната задача на тази политика е да се вземат мерки и действия, с които максимално ще се активират факторите за развитие на туризма с цел увеличаване туристическия оборот и потребление, както и да подобряване

тяхната структура и качество (Ацковска et al 2017). По-конкретно, туристическата политика изпълнява следните функции (Goeldner & Ritchie 2009): определя правилата на играта - условията, при които туристическите фирми трябва да функционират; определя дейностите и поведението, които са приемливи за посетителите; предоставя обща цел за всички заинтересовани страни в местоназначението; улеснява постигането на консенсус по конкретни стратегии и цели за дадена дестинация; предоставя рамка за публични / частни дискусии относно ролята и приноса на туристическия сектор за икономиката и обществото като цяло; и позволява по-ефективно свързване на туризма с други сектори на икономиката. Туристическата политика има преки и непреки носители или изпълнители. Преки носители и извършители на туристическата политика са (Ацковска et al 2017): представителните органи на властта на всички нива (събрания, отделните съвети, комисии и т.н.); и изпълнителните органи на управлението (правителството) на всички нива (секретариати, министерства на туризма, комитети за туризма, основни дирекции на хотелиерството и туризма на национално, регионално, общинско, градско и подобно ниво). Непреки носители и изпълнители на туристическа политика са: специални органи извън държавната администрация (камари на общините и специални бизнес асоциации); социални организации в областта на туризма и ресторантьорството (туристически съюзи на всички нива, туристически бюра); местните общности и други икономически и неикономически организации в областта на туристическата индустрия, които пряко или непряко участват в посрещането на туристическите потребности. За реализирането на поставените цели на туристическата политика се прилагат различни мерки (инструменти, средства). Като цяло, всички инструменти на туристическата политика могат да бъдат разделени в четири групи (Ацковска et al 2017): правни разпоредби в които влизат: конституционни разпоредби, закони, забрани, разрешения, решенията, наредбите и други подобни; административни инструменти, където попадат: данъци, мита, такси, вноски, публичните заеми и други публични приходи и субсидиите (компенсациите, даренията, премии, гаранциите и т.н.); икономически инструменти, включващи предимно: планове, програми, решения, средства, заеми, облигации, пари, курсове, ценни книжа и други подобни; и договори и споразумения. Целта на настоящото изследване е да се направи сравнителен анализ и преглед на законодателството и политиката в областта на туризма в Македония и България. За нуждите на изследването са използвани вторични източници на данни от съответната литература в областта на правото и политиката в областта на туризма, както и данни от Интернет. Прегледът на литературата показва, че има повече автори в международни рамки, които се занимават с правото в областта на туризма или туристическото право и вече са публикували професионална литература от тази област (Wilks & Page 2003; Barth & Hayes 2006; Cournoyer, Marshall & Morris 2008; Singh 2008; Abeyratne 2010). Също така, в Македония (Крлески 1995; Крстаноски 2005; Крстаноски 2010) и в България (Шишков 2000; Цанков 2009; Торманов 2012) има автори, които изследват въпроси свързани с туристическото право. Въпреки факта, че в малка част от настоящото изследване е ползвано сравнителното право, не може да остане незабелязано, че обема на този вид изследвания е голям (Gutteridge 1946; Cruz 1999; Reimann & Zimmermann 2008; Smits 2012; Clark 2012; Mathias 2014). От друга страна се забелязва липса на

изследвания, свързани с туристическото право. Използван е интернет и са събрани материали като стратегии за развитие на туризма и Закони за туризма, които се анализират в изследването. Използван е сравнително-правния метод. Анализ на съдържанието (Hall & Valentin 2005) е изследователски метод, който се използва за систематична оценка на съдържанието на предмета на изследване, който в нашия случай са съдържанието на законите за туризма и туристическите политики на Македония и България.

Туристическа политика, национални стратегии за развитие на туризма и закони за туризма в Македония и България

Като отрасъл на икономиката, туризмът в двете държави попада в компетенциите на различни министерства. В България, като развита туристическа страна, има отделно министерство на туризма. Туризмът в Македония се управлява от сектор "Туризм и ресторантьорство" към Министерството на икономиката.

Табела 2. Държавни органи, отговорни за развитието на туристическата политика в Македония и България

	Правителствени органи отговорни за провеждане на туристическата политика (официална уеб страница)	Национална туристическа организация (НТО)/агенция (официална уеб страница)	НТО Годишен маркетинг бюджет (Euro 000)
Македония	Министерство за икономика, Сектор за туризъм и ресторантьорство (economy.gov.mk)	Агенция за промоция и подкрепа на туризма в Македония (tourismmacedonia.gov.mk)	1.032
България	Министерство за туризъм (tourism.government.bg)	Туристическа организация на България (bulgariatravel.org)	6.684

Източник: Официалните уеб страници на институциите

Отбелязваме, че и двете страни са създали органи за насърчаване на туризма. В България това е Туристическата организация на България, а в Македония, тази роля има Държавната агенция за насърчаване и подкрепа на туризма. Тези органи имат изработено официални уеб страници, а също изпълняват функция свързани с осъществяване на туристическия потенциал на съответната страна на международно ниво чрез рекламни кампании, панаири, печатни, аудио и видео рекламни материали. Националната туристическа организация на България разполага с годишен бюджет за маркетинг, който възлиза на малко повече от 6,6 милиона евро, а Агенцията за насърчаване и поддръжка на туризма в Македония има значително по-малък годишен бюджет от малко над един милион евро. Един от инструментите на туристическата политика е разработването на стратегии за развитие на туризма. За управление на развитието на отделни предприятия, стопански отрасли или сектори на национално, регионално и дестинациско ниво, често се изработват специални програми и решения за развитие, които се наричат стратегии (Будиноски 2010). Терминът "стратегия" се използва от древни времена във

връзка с познанията на военните лидери. Този термин през последните четиридесет години навлиза и в икономиката, а по-специално в туризма и гостоприемството. Днес, изработване на стратегия е повече от препоръчително и включва система от управленски решения, които определят перспективите за развитие, сферите, формите и начините на нейното действие, разпределението на ресурсите за постигане на определени цели и др. В таб 3, е направен преглед на стратегиите за развитие на туризма в България и Македония, от който можем да отбележим, че двете страни имат изработени и приети Национални стратегии за развитие на туризма, където се подчертават определени видове туризъм и техния потенциал за развитие. Тези стратегии обикновено се правят за период от няколко години.

Табела 3. Преглед на националните стратегии за развитие на туризъма и видовете туризъм в Македония и България

	Национална стратегия за развитие на туризъма	Видове туризъм включени в стратегията за развитие на туризъма
Македония	Национална стратегия за туризъм на Република Македония 2016–2020	Езерски туризъм; Урбан туризъм; Планински туризъм; Спа туризъм; Винен туризъм; Национални паркове; Културен туризъм
България	Стратегия за устойчиво развитие на туризъма в Република България 2014–2030	Морски туризъм; Планински и ски туризъм; Спа и уелнес туризъм; Културен туризъм; Екотуризъм; Винен туризъм; Голф туризъм; Туризм на събития; Ловен туризъм

Източник: Националните стратегии за развитие на туризма на Македония и България

Двете стратегии включват мисията и визията за нивото и развитието на туризма в бъдеще. Стратегиите се разработват от министерства и експерти в областта на туризма, образованието и НПО. Стратегията за развитие на туризма в Македония е разработена през 2016 г., а стратегията за развитие на туризма в България е по-дългосрочна - до 2030 г. Общите видове туризъм, включени в двете стратегии, са: планински туризъм, спа туризъм, културен туризъм и винен туризъм. Трябва да се отбележи, че Македония и България до 1991 г. са държави със социалистическа система и след този етап двете страни променят своята система и туристическите закони според своя удобен модел и в съответствие с нивото на дейностите, туризъма и неговото развитие. В България има Закон за туризма, а в Македония законът е свързан с туристически услуги или туризъм. Освен това, в Македония съществуват допълнителни закони, свързани с туризма, като: Закон за рестораньорска дейност 62/2004; Закон за създаване на Агенция за насърчаване и подкрепа на туризма на Република Македония 103/2008; Закон за такса за временно пребиваване 19/1996 г.; Закон за зоните за развитие на туризма 141/2012; Закон за авто-къмпингите 13/2013.

Табела 4. Общ преглед на туристическите закони в Македония и България

	Закон за туризъм	Съдържание на Закона за туризъм и глави от него
Македония	Закон за туристическа дейност. Държавен вестник на Република Македония №62/2004	Основни разпоредби; II Изпълнители на туристическа дейност; III Условия и начин на извършване на туристическа дейност; IV Надзор; V наказателните разпоредби; VI Преходни и Заключителни разпоредби (общо 80 члена)
България	Закон за туризъм. Държавен вестник на Република България №30/2013	Основни разпоредби; II Държавна политика и органи за управление на туризма; III туристически райони; IV туристически асоциации; V туристически информационни центрове. Национална мрежа от туристически информационни центрове; VI Финансова помощ за развитието на туризма; VII Туроператорска и туристическа агентска дейност; VIII Хотел и ресторант; IX Условия и ред за предоставяне на спа и уелнес услуги. Сертифициране на медицински спа, спа, уелнес и таласотерапевтични центрове; X Представяне на документи по електронен път; XI Издаване на дубликати на удостоверения и сертификати; XII туристически водачи, планински водачи и ски инструктори; XIII Ски писти. Видове. Употреба, поддръжка и сигурност. Туристически услуги. 14 Плажове. Видове. Използване и сигурност; 15 Национален туристически регистър. Единствена система за туристическа информация; XVI надзор; XVII Наказателни разпоредби; XVIII Преходни и заключителни разпоредби (общо 231 членове)

Източник: Закони за туризъм в Македония и България

Таб. 4 показва, че България има закон за туризма, а в Македония законът е свързан с туристическите услуги и дейности. Законът за туризма на България е обширен и съдържа 18 глави и 231 члена, а Законът за туризма в Македония е по-малък, като се съдържа от шест глави и 40 члена. И в двете държави, освен законите за туризма, съществуват редица правила, свързани с регулирането на туризма. Направените изследвания показват, че споменатите закони в двете страни са изменяни няколко пъти от тяхното приемане. Това говори, че държавите се грижат не само за вземане, но и за преразглеждане на предложените законодателни решения, както и за евентуални изменения в туристическите закони в посока на подобряване не само на регламента в областта, но и задоволяване на интересите и нуждите на всички заинтересовани страни.

Заключение

В настоящия труд е направен преглед на туристическото право и политика в Македония и България, която се проявява чрез работата на

съответните органи - министерства, в чийто домейн попада развитието на туризма, създаването на национални туристически организации и агенции, изработване на Национална стратегия за развитие на туризма и законите свързани с туризма. Македония и България имат добри природни и антропогенни ресурси за развитие на туризма и следват съвременните тенденции на международния пазар. За да бъде туризмът устойчив в бъдеще, е от жизненоважно значение да бъдат създадени ефективни политики и законодателство. Тези, които създават политиката и изработват стратегиите, както и всички заинтересовани страни в областта на туризма трябва да са в състояние да идентифицират новите тенденции в сферата и да предложат подходящи мерки, които ще доведат до създаването на по-качествени туристически продукти. Изследването е извършено с помощта на сравнителния метод и показва, че сериозно внимание се отделя на туризма, както в Македония, така и в България. Тази констатация се потвърждава от факта, че и в двете страни, които са обект на изследване съществуват подходящи държавни институции, в които е представен туристическия сектор и чрез своите министерства пряко участват в създаването на туристическата политика и законодателство. В двете страни има национални организации, които се грижат за туристическата промоция и са приели Стратегии за развитие на туризма, които са в съответствие със съвременните туристически потребности на международните туристи. Двете страни имат подходящи закони и разпоредби, свързани с туризма, които са претърпели множество промени и които защитават интересите на заинтересованите страни и работят в посока на подобрене от момента на тяхното приемане.

Използвана литература

1. Abeyratne, R. (2010) Aviation Security Law. Heidelberg: Springer.
2. Barth, S., Hayes, D.K. (2006) Hospitality law: managing legal issues in the hospitality industry. New Jersey: John Wiley & Sons.
3. Clark, D. (2012) Comparative Law and Society. Northampton: Edward Elgar.
4. Cournoyer, N., Marshall, A., Morris, K. (2008) Hotel, restaurant and travel law: a preventive approach. New York: Thomson Delmar Learning.
5. Cruz, P. (1999) Comparative law in a changing world. London: Cavendish Publishing Limited.
6. Goeldner, C, Ritchie, B. (2009) Tourism: principles, practices, philosophies. New Jersey: John Wiley & Sons.
7. Gutteridge, H. (1946) Comparative Law: An Introduction to the comparative method of legal study and research. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Hall, M, Valentin, A. (2005) Content analysis. In Ritchie, B, Burns, P, Palmer, C. Tourism research methods: Integrating theory with practice. Oxfordshire: CAB International.
9. Jeffries, D. (2001) Governments and tourism. Oxford: Butterworth-Heinemann.
10. Mathias, S. (2014) Comparative Law. Cambridge: Cambridge University Press.

11. Reimann, M, Zimmermann, R. (2008) The Oxford Handbook of Comparative Law. Oxford: Oxford University Press.
12. Singh, L. (2008) Trends in travel, tourism and law. Delhi: ISHA Books.
13. Smits, J.M. (2012) Elgar Encyclopedia of Comparative Law. Northampton: Edward Elgar.
14. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization World heritage list. (2017). Взято на 01.04.2017 от <http://whc.unesco.org/en/list/>
15. Wilks, J., Page, S.J. eds. (2003) Managing tourist health and safety in the new millennium. Oxford: Elsevier.
16. Ацковска, М., Петроска-Ангеловска, Н., Методијески, Д., Филипоски, О. (2017) Економика и организација на угостителството. Штип: Лонгуров.
17. Будиноски, М. (2010) Развој и планирање на туризмот. Скопје: Универзитет за туризам и менаџмент.
18. Закон за туризмот (2013). Закон за туризмот. Државен вестник 30. Взято на 02.08.2017 от <http://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/documents/2016-10/zt.pdf>
19. Закон за туристичка дејност (2004) Закон за туристичка дејност. Службен весник на Република Македонија 62. Преземено на 02.08.2017 од <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/0DBE51B8AAD60144B46F27D7463966D4.pdf>
20. Крлески, Н. (1995) Договори во областа на туризмот. Скопје: Студентски збор.
21. Крстаноски, М. (2005) Туристичко право. Битола: Универзитет „Св. Климент Охридски“.
22. Крстаноски, М. (2010) Основи на право со туристичко право. Битола: Универзитет „Св. Климент Охридски“.
23. Национална стратегија за туризам на Република Македонија (2016) Национална стратегија за туризам на Република Македонија. Преземено на 02.08.2017 од [http://www.economy.gov.mk/Upload/Documents/BER_Tourism%20Strategy%20Macedonia_DRAFT_16%2001%2021_MK%20\(1\)%20\(3\).pdf](http://www.economy.gov.mk/Upload/Documents/BER_Tourism%20Strategy%20Macedonia_DRAFT_16%2001%2021_MK%20(1)%20(3).pdf)
24. Национална стратегија за устойчиво развитие на туризмот в Република България (2016). Национална стратегија за устойчиво развитие на туризмот в Република България 2014-2030. Взято на 02.08.2017 от <http://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/strategicheski-dokumenti/nacionalna-strategiya-za-ustoychivo-razvitiie-na-turizma-v>
25. Торманов, З. (2012) Договорът за организирано туристическо патување. София: Сиела.
26. Цанков, В. (2009) Правна уредба на туризмот в България - Туристическо право. София: Сиела.
27. Шишков, А. (2000) Туристическо право. Стара Загора: Идеа.

Дејан Методиески, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија
dejan.metodijeski@ugd.edu.mk

Јасмина Андреева, Универзитет „Св.Климент Охридски“
sofiaw@abv.bg

Биљана Цоневска, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија
biljana.conevska@ugd.edu.mk